עין משפט
נר מצוה

נח א ב ג מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ה:
נט ד מיי' פ"ה מהלכות בית הבחירה הלכה ה:

◆

מוסף רש"י

שלמים ששחטן. שחרית קודם פתיחת דלתות היכל פסולין (ערובין ב.) בבית החליפות. שהיו שם כ"ד חלונות אחת לכל משמר, ששם גונזים סכינים של קודש, ולכן קרי חילוף בלשון ערבי (יומא לז.) שני פשפשין. פשפש פתח קטן שהיה בבית החליפות פתוח להיכל (שם) ושנים היו אחד בצפון ואחד בדרום כדי להכשיר את כל העזרה לשחיטת קדשים קלים שנאמר ושחטו פתח אוהל מועד וגם לול קטן היה פתוח לבית הכפורת (גיטין נד:) לול. ארובה שבעלייה שיורדת לבית קרי לול (פסחים כו.):

◆

שיטה מקובצת

ואחד לפסול צידי צדדין. פי' לפי דמדפתח אהל מועד לאו דוקא הוי עד לפני (ולפני) [ונראה דלאיצטריך לפנין] אהל מועד לומר דלידי צדדין [illegible]

שלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל. מפורש בפ"ק דעירובין (דף ב.) ובפ' התכלת (מנחות דף מט:) ל): **הוא** עצמו אין נעשה אלא בפתח כה) פתוח. שהוילון משמש כו) עשוי לצניעות בעלמא שלא יסתכלו בהיכל בשעת שחיטה דאי משום לאחר שחיטה הרי יכולין לסגור הדלתות:

גובהה מאי. תימה אי גובהה חשיב הפסק א"כ כנגד המזבח יפסל שמפסיק כז) ואין לומר משום דרואה פתח מלמעלה למזבח דהא סלקא דעתך השתא דגובהה שמנה מפסיק דליכא למימר משום דגובהה שמנה היה סותם כל הפתח דהא סבור שהיה הפתח גובה עשרים אמה כדפריך בסמוך ול"ע דביומא פ"ק (דף יח:) כח) גבי כהן השורף פרה שהיה כותל מזרחי נמוך שיוכל לראות פתח אהל מועד וקאמר התם דדרך פלגא אמתא עילאה היה יכול לראות ושמא היינו דוקא הואיל שהיתה מעומד אבל שחיטה היתה כט) מיושב ואכתי תיקשי מכנגד המזבח אמאי כשר לשחוט כדאמר כל העזרה כולה כשרה לשחיטה: **שני** פשפשין היו בבית החליפות. במסכת מדות (דף לו.) ל) דאולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות והיו לו שני פשפשין להכשיר את כל העזרה דאותו חלל עד כותל מערבי קרוי עזרה ולא כמו שפי' בקונטרס שהכל קרוי בית החליפות עד כותל מערבי ובפרק הניזקין (גיטין נד:) גבי כהן גדול ביוה"כ דקאמר דמוליכ בפשפש ופירש בקונטרס דשני לא) פשפשין היו באותם החליפות ותימה גדול פירושו דדרך פשפשין לא היה יכול לראות כלל לב) ופי' רבינו ריב"א לחוזי' דרך פשפש שיעשו פשפשין לראות אם פיגל ואם לאו וגם זה קשה דלעיל פרק כל הפסולין (דף לג.) פריך וניעביד פשפש לג) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומפרש ה"ר יעקב מאורלינ"ש דההוא פשפש היינו דרך הלול שאחורי בית הכפרת שיראה משם דרך לד) בית קדש הקדשים ובהיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לאולם: **שנים** לפר לה). גבי שומרין מייתי להאי קרא בפ"ק דתמיד (דף כו.). תימה לי אחורי הכפרת היאך יכול לשחוט הא אינו יכול לראות שם פתח אהל מועד דרך חלון לו) דלפר בר דהא איכא שני פרכות בין היכל ובין קדשי הקדשים ובפרכת לא היה שום פתח אלא אחת פרופה מן הדרום ואחת מן הצפון ויש לומר דהלול קרי פתח ורואה בו קדשי קדשים דלא גרע מאהל מועד כמו אחורי בית החליפות שהיו פשפשין וקרוין פתח וע"י כן כשר לשחוט עד כותל מערבי לפי שרואה בהן האולם שקרוי אהל מועד למאן דאמר ל) קדושת היכל ואולם חדא מילתא לז) ולא נ"ל דבשלמא שני פשפשין דבית החליפות הוו שני פתחים קטנים ומשמשין כניסה ויציאה ומיקרו פתח אבל לח) לפר בר חלון קטן ולא פתח מקרי ובסוף התערובות (לקמן פב:) קרי ליה דרך משופש ולא מיקרי ביאה דרך שם ואי הוה נקב בפתחו של היכל לא היה יכול לשחוט אם היה הפתח נעול על סמך אותו נקב קטן. ברו"ך:

במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר תלתא קראי כתיבי חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין וצפון לא איצטריך קרא ור' אליעזר סבר חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צפון וחד להכשיר צדדין וצידי צדדין לא איצטריך קרא מאי שנא הכא דכתיב פתח אהל מועד ומאי שנא התם דכתיב לפני אהל מועד קמ"ל א) כדרב יהודה אמר שמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל [א]שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר [1]ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול איתמר נמי אמר מר עוקבא בר חמא אמר רבי יוסי ברבי חנינא שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתח ההיכל פתוח ולא בזמן שהוא נעול במערבא מתני הכי אמר רב יעקב בר אחא אמר רב אשי שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולים ב) ובמשכן קודם שיעמידו לוים את המשכן ולאחר שיפרקו לוים את המשכן פסולים פשיטא מוגף כנעול דמי וילון מאי א"ר זירא הוא עצמו אין נעשה אלא כפתח ג) פתוח גובהה מאי ת"ש דתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות וגובהן שמנה כדי להכשיר את העזרה כולה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים מאי לאו דאיכא קמייהו שמונה לא דגבהו נינהו שמונה מיתיבי כל השערים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורוחבן עשר אמה פשפשין שאני והאיכא צדדין ד) דמעייל להו בקרן זוית אחורי בית הכפורת מאי תא שמע דאמר רמי בר רב יהודה אמר רב לול קטן היה אחורי בית הכפורת גבוה ה) שמונה אמות כדי להכשיר את ו) העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים ז) והיינו דכתי' [2]שנים לפר בר מאי לפר בר אמר רבה בר רב שילא כמאן דאמר כלפי ח) בר א"ר יהודה אמר שמואל אין חייבין משום טומאה אלא על

כמאי קמיפלגי. מאי קמרבי ת"ק בחד מהנך קראי דמייתי צפון מק"ו דאתא רבי אליעזר למימר לא תרבייה מיניה דקרא לצפון איצטריך: **דניבעי פתח אהל מועד.** כדאמרי' לקמן שאם אין שם פתח [כגון] קודם שיפתחו הדלתות וקודם שיעמידו הלוים את המשכן ולאחר שפירקוהו לא היה שוחט: **ואחד להכשיר צדדין.** כל רוחב העזרה דלא תימא כנגד הפתח דוקא להכי הדר כתב לפני ולא כתיב פתח וכל האויר בכלל לפני דלא כתיב כנגד: **ואחד לפסול צידי צדדין.** כגון לשכות ואפילו תוכן קדש פסולות לשחיטה כדלקמן ו) דלא תימא מדפתח לאו דוקא לפני נמי לאו דוקא אלא שיהא אהל ט) נטוי להכי הדר כתיב לפני למימרא דדוקא הוא ולא לשכות: **לצפון** י) **לא איצטריך קרא.** דמק"ו קאתי: **ואחד להכשיר צפון.** דק"ו מעוטי ממעיט ליה לאידך גיסא וק"ו דרבנן לא דריש דאיכא למימר להאי יא) קבע צפון ולהאי שאר רוחות דמאי קדושתיה דצפון מדרום אלא דקביעת מקום בעלמא הוא: **ולידי צדדין.** לפסול לא איצטריך קרא (א) אחרינא: **לפני.** כתיב בקרא קמא: **בזמן שהוא פתוח.** לשון פתח אינו אלא החלל והפותח והנועל קרוי דלת: **מוגף.** סגור ולא נעול כמו הגפת דלתות (ערכין דף יא:): **וילון.** פרוס יב) כנגד הפתח מי הוי כנעול או לא: **הוא עצמו.** וילון עצמו אינו חשוב אלא כפתח פתוח יג) דלצניעותא בעלמא עביד: **גובהה.** כגון תל או עץ מוטל כנגד הפתח מפסיק בין פתח לשחיטה [והפתח פתוח מאי]: **שני פשפשין היו בבית החליפות.** (עודף) שהאולם עודף על רוחב ההיכל לצפון ולדרום ט"ו אמה לכל צד וארכו יד) למזרח מן המערב אינו אלא י"א אמות ובכותל המערבי טו) של אותו עודף היו חלונות לגנוז סכינין מבחוץ ולכן קרוי החלל כנגדו עד כותל מערבי של העזרה בית החליפות ובאותן שני כתלים היו שני פתחים קטנים והכי נמי תניא לה בתוספתא טז) כהדיא ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות ופתוחין למערב. וקסבר אולם נמי קרוי אהל מועד: **להכשיר את כל העזרה.** את כל שאר העזרה שאינו בכלל לפני אהל מועד על ידי פתח ראשון והוו לידי לדדין כגון מכנגד (זויות) כותל האולם ולמערב בצפון ובדרום לבית יז) החליפות ובית החליפות עצמו ואלו שני פשפשין מכשירין כל בית החליפות לארכו ולרחבו דקרינן יח) מהפתח לפני. ולקמן פריך הא איכא לדדין: **לאכילת קדשי קדשים.** קס"ד הפתח דלאכילה נמי בעיא יט) פנים ולקמן [נו.] אמרינן שמי מכאן אכילה: ה"ג כ) **מאי לאו דאיכא קמייהו גובהה שמנה.** שהיה כנגדן תל גבוה שמנה וש"מ גובהה לא פסיל: **לא דגביהי אינהו שמנה.** גובהן של פתחים ח' אמות: **פשפשין שאני.** שהן פתחים קטנים ואין משמשין כניסה ויציאה אלא לאכשורי כא) בשמא בעלמא: **והא איכא לדדין.** היינו אויר שבין כותל אולם לכותל העזרה לדרום ולצפון דהוו להו לאחורי אותם פתחים ולא הוו לפני כב): **דפתח להו בקרן זוית.** של אולם מקצת הפתח פונה לצפון ומקצתו למערב וכן בדרום: **אחורי בית הכפרת.** י) אחת עשרה אמה היה אויר כג) עד חומת העזרה למערב כה: **מאי.** במאי מתכשר לשחיטה דקאמר כל העזרה כשרה: **לול.** כמין חלון פתוח מן הפתח שאחורי בית הכפרת לאויר העזרה כד): **והיינו דכתיב שנים לפר בר.** (בספר עזרא) (ד"ה א' כו) משתעי במספר השומרים שהעמידו במקדש לכל הפתחין וקאמר שני שומרים העמידו לבר כה) והיינו לאותו לול: **כמאן דאמר כלפי לבר** גרסינן. כלפי חוץ אחורי כל כותלי ההיכל וקדשי כו) קדשים: **אין חייבין משום טומאה.** הנכנס טמא להר הבית אינו חייב אלא אם כן נכנס לתוך היקף חלל העזרה והוא

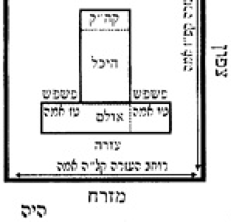

היה

מסורת הש"ס

א) עירובין ב. יומא לז., ב) [עי' תוס' מנחות נה. ד"ה מר אמר], ג) [לקמן נו.], ד) [מנחות לה:] יומא טז. מדות פ"ב מ"ג ע"ש, ה) תמיד ל., ו) ירושלמי מע"ש פ"ג ה"ד, ז) נו., ח) עי' לקמן קז:, ט) דף י"ן, י) מדות פ"ה מ"א, כ) ד"ה שלמים, ל) [לעיל יד.]

◆

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג, ב
2. לַפַּרְבָּר לַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר: דה"א כו, יח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולידי לצדדין וכו' אחרינא דלפני דכתיב בקרא קמא משמע צדדין ולא צידי צדדין (והד"א וכ"ה ש"מ ול"ק):

◆

שינויי נוסחאות

א] כת"י וכבי"ת וג' מקמן תיבת קמ"ל. וכ"ה בפי"ל, [illegible]

[illegible]

...לבן] נ"ל ובהיכל (ש"מ): לגן נ"ל ומשני הכל (ש"מ): לד] תיבת דרך נמחק (ש"מ): לה] נ"ל הלול (במקום חלון) (שמ"ב): לו] נ"ל לפר בר (רא"ז וצ"ק): לז] נ"ל הגהה ולא כ"ל כו' (גליון): לח] אבל פר בר כל"ל (ש"מ): [illegible]